

4. Vnější vztahy

Hodnota vývozu se loni mírně zvýšila, zejména díky silné druhé polovině roku.

Hodnota vývozu zboží v roce 2018 dosáhla 3 630,8 mld. korun¹. To představuje meziroční navýšení hodnoty o 117,9 mld. korun (3,4 %). Export zboží tak rostl devátým rokem v řadě. Vývoj meziroční dynamiky v průběhu roku byl zejména v 1. pololetí ovlivněn vysokou srovnávací základnou roku 2017 i zhoršenou situací v oblasti vývozu motorových vozidel (-1,0 %, +1,7 % v 1. a 2. čtvrtletí). Druhá polovina roku však byla z hlediska vývozu úspěšnější (+5,4 % ve 3. čtvrtletí). V závěrečném kvartálu dosáhla hodnota exportu zboží 952,7 mld. korun a meziročně se zvýšila o 68,3 mld. korun (7,7 %). Šlo o nejvyšší nárůst od 1. čtvrtletí 2017.

Růst hodnoty exportu do Německa loni citelně oslabil. Naopak vývoz do Nizozemska, Španělska a Švédska rostl silně.

Teritoriální struktura exportu loni zůstala v základních rysech prakticky nezměněna. Do zemí EU zaměřilo 83,9 % z celého vývozu zboží. Bezmála třetina českého exportu nadále končila v Německu. Relativní nárůst vývozu do EU (3,5 %) byl mírně vyšší než mimo Unii (2,6 %). V porovnání s rokem 2017 výrazně oslabil růst vývozu do Německa (1,6 %). Celoroční dynamiku vytáhlo vzhůru až 4. čtvrtletí roku (+16,3 mld. korun, 6,0 %). V 1. až 3. čtvrtletí hodnota vývozu do Německa stagnovala. Výraznější úlohu tak loni sehrály menší exportní destinace. Razantního nárůstu (13,9 mld. korun, 12,2 %) loni dosáhla hodnota exportu do Nizozemska a navázala na více než 40% navýšení z předchozího roku. Silný přírůstek měl i vývoz do Španělska (16,7 mld. korun, 16,3 %) a Švédska (8,4 mld. korun, 15,6 %). Poměrně vysokého relativního přírůstku dosáhl také export do Rumunska (10,3 %, 5,2 mld. korun). Vývoz k našim nejbližším sousedům rostl mírněji (Polsko +3,7 %, Slovensko +2,6 %, Rakousko +4,3 %). Vývoz na Slovensko se loni vymanil z dvouletého období propadů. Loni pokračoval pokles hodnoty vývozu do Velké Británie (-4,0 %, -6,7 mld. korun). Nárůst vývozu mimo EU byl nejvýrazněji ovlivněn Ruskem (+7,7 mld. korun, 11,0 %). Silný přírůstek zaznamenal export do Japonska (+2,2 mld. korun, 19,5 %).

Hodnota vývozu motorových vozidel loni poprvé od roku 2009 poklesla.

Klíčovým artiklem českého vývozu zůstala motorová vozidla (27,1 % celkové hodnoty exportu). Loni však poprvé od roku 2009 hodnota vývozu motorových vozidel meziročně poklesla (-5,7 mld. korun, 0,6 %). Meziroční pokles probíhal v 1. až 3. čtvrtletí. Naopak závěrečný kvartál přinesl nárůst o 23,2 mld. korun (9,8 %, nejvíce od 1. čtvrtletí 2017). Po celý rok silně narůstal export počítačů, elektronických a optických přístrojů (za rok 2018 nárůst hodnoty o 53,7 mld. korun, 15,7 %). Loňské navýšení, které navázalo na rok 2017, bylo tak velké, že se tento artikl přiblížil objemem druhému nejvýznamnějšímu artiklu vývozu - strojům a zařízením. Jejich vývoz rovněž loni mírně vzrostl (+13,1 mld. korun, 3,3 %). Růst si zachoval i vývoz elektrických zařízení (+11,9 mld. korun, 4,0 %), zrychlila dynamika exportu základních kovů (+11,5 mld., 8,3 %). Výrazné zvýšení cen elektřiny způsobilo i nárůst hodnoty vyvezené elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu o 7,9 mld. korun (31,4 %). Propad o 4,3 mld. korun (10,8 %) loni potkal produkty zemědělství a myslivosti. Celý pokles však vznikl v první polovině roku, zejména kvůli poklesu cen některých výrobků. K mírnému nárůstu hodnoty vývozu ve 2. pololetí došlo navzdory nižší úrodě. Výrazně se totiž zvýšily ceny dotčených plodin.

Kompenzace však přišla ze strany počítačů, optických a elektronických přístrojů. Ty se loni dostaly na pozici druhého nejvýznamnějšího vývozního artiklu.

Dovoz tažený silnou domácí poptávkou rostl během roku více než vývoz. Obrat nastal až ve 4. čtvrtletí.

Pokračující růst domácí poptávky byl saturován mimo jiné dovozem. Hodnota importu zboží v roce 2018 dosáhla 3 508,5 mld. korun a zvýšila se o 159,1 mld. (4,7 %). Dynamika dovozu v 1. až 3. čtvrtletí překonávala vývoz. Až ve 4. kvartálu byl přírůstek mírně nižší (63,2 mld. korun, 7,3 %). Celkově bylo v závěru roku dovezeno zboží v hodnotě 930,9 mld. korun (hranice 900 mld. byla překonána poprvé). Rostl dovoz ze

¹ Údaje statistiky zahraničního obchodu v národním pojetí v nominálním vyjádření zahrnující pouze obchod se zbožím. Hodnota vývozu je zachycena v cenách FOB, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou na hranice ČR. Dovoz uvedený níže v této kapitole je v cenách CIF, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou v zahraničí na hranice ČR. Data jsou platná k 11. 3. 2019.

zemí EU (+74,5 mld. korun, 3,3 %), i mimo ni (+84,9 mld. korun, 8,1 %). Výraznější dynamiku dovozu z mimounijních zemí loni ovlivnila zejména Čína (+39,2 mld. korun, 11,9 %), u které došlo v druhé polovině roku k výraznému zrychlení meziročního růstu (17,8 % a 18,4 %, resp. +13,9 mld. korun a +17,5 mld. korun ve 3. a 4. čtvrtletí). Poměrně silně se zvýšila hodnota dovozu ze Spojených států (+7,4 mld. korun, 8,7 %). Rostl dovoz z Ruska (+6,9 mld. korun, 6,0 %). I v tomto případě došlo k výraznému zrychlení v druhé půli roku. Slabší loňskou dynamiku dovozu z EU ovlivnilo hlavně Německo (+19,7 mld. korun, 2,2 %). Mírný růst si udržel dovoz z Polska (4,5 %) a Slovenska (4,3 %). Výrazně zrychlil dovoz z Francie (+7,0 mld. korun, 6,4 %).

Vývoj dovozu loni značně ovlivňoval růst cen některých komodit.

Vývoj dovozu podle jednotlivých oddílů klasifikace produkce byl v mnoha rysech podobný výše popsanému exportu. Hodnota importu motorových vozidel poprvé od roku 2009 klesla (-2,6 mld. korun, -0,5 %). Zvýšení cen prudce navýšilo hodnotu dovozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+7,5 mld. korun, 37,7 %). Mohutné zrychlení v druhé půli roku nakonec vedlo ke zvýšení hodnoty dovozu počítačů, elektronických a optických přístrojů o 34,7 mld. korun (9,3 %, nárůst lze propojit se zrychlením dovozu z Číny). Nárůst cen ropy se projevil zvýšením hodnoty dovozu koksů a rafinovaných ropných produktů o 15,5 mld. korun (29,0 %), ropy a zemního plynu o 14,8 mld. korun (12,3 %) a nepřímo zrychlením dynamiky u chemických látek a přípravků na +15,5 mld. korun (5,7 %). Ostatních dopravních prostředků bylo dovezeno o 10,6 mld. korun (30,5 %) více než v roce 2017. Poklesla hodnota dovozu potravinářských výrobků (-3,9 mld. korun, -2,6 %).

Přebytek bilance zahraničního obchodu se loni snížil o 41,2 mld. korun.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím loni dosáhla přebytku 122,3 mld. korun. Přebytek byl o 41,2 mld. korun nižší než v roce 2017 a byl nejnižší od roku 2013. K meziročnímu poklesu došlo v 1. až 3. čtvrtletí. Ve 4. čtvrtletí činil přebytek 21,7 mld. korun a meziročně vzrostl o 5,0 mld. Loňský pokles přebytku byl způsoben zejména prohloubením deficitu obchodu se zeměmi mimo EU o 70,2 mld. korun (nejvíce od roku 2010). Nejvýraznější vliv mělo zhoršení bilance s Čínou o 37,4 mld. korun, výrazné bylo i snížení přebytku obchodu s Tureckem o 8,1 mld. a prohloubení deficitu se Spojenými státy o 5,3 mld. Naopak obchod s Evropskou unií bilanci meziročně zlepšil o 28,5 mld. korun. Přebytek bilance s Nizozemskem se zvýšil o 9,7 mld. korun na 39,3 mld., podobně se Španělskem se navýšil o 16,9 mld. a se Švédskem o 6,4 mld. korun. Slabší výsledky zahraničního obchodu s Německem se projeví i na bilanci – přebytek se snížil o 2,2 mld. korun. Prohloubil se deficit obchodu s Polskem o 4,5 mld. korun.

U zemí mimo EU bylo prohloubení deficitu nejsilnější od roku 2010.

Zhoršení bilance mělo svůj původ mimo jiné ve zvýšení cen ropy.

Pohled na vývoj bilance podle klasifikace produkce ukazuje, že zhoršení má původ mimo jiné ve zvýšení cen ropy - u ropy a zemního plynu došlo ke zhoršení deficitu o 13,3 mld. korun, u koksů a rafinovaných ropných produktů o 12,0 mld., výrazněji se projeví i chemické látky a přípravky (-9,0 mld.). Výrazné zvýšení dovozu ostatních dopravních prostředků mělo za následek zhoršení přebytku bilance o 12,4 mld. korun. Nejvýraznější kladný vliv na bilanci měly počítače, elektronické a optické přístroje (+18,9 mld. korun). Výsledný deficit 13,8 mld. korun byl nejlepším výsledkem tohoto oddílu klasifikace v celé dostupné časové řadě.

Deficit prvotních důchodů s nerezidenty se loni meziročně zmínil o 39,9 mld. korun.

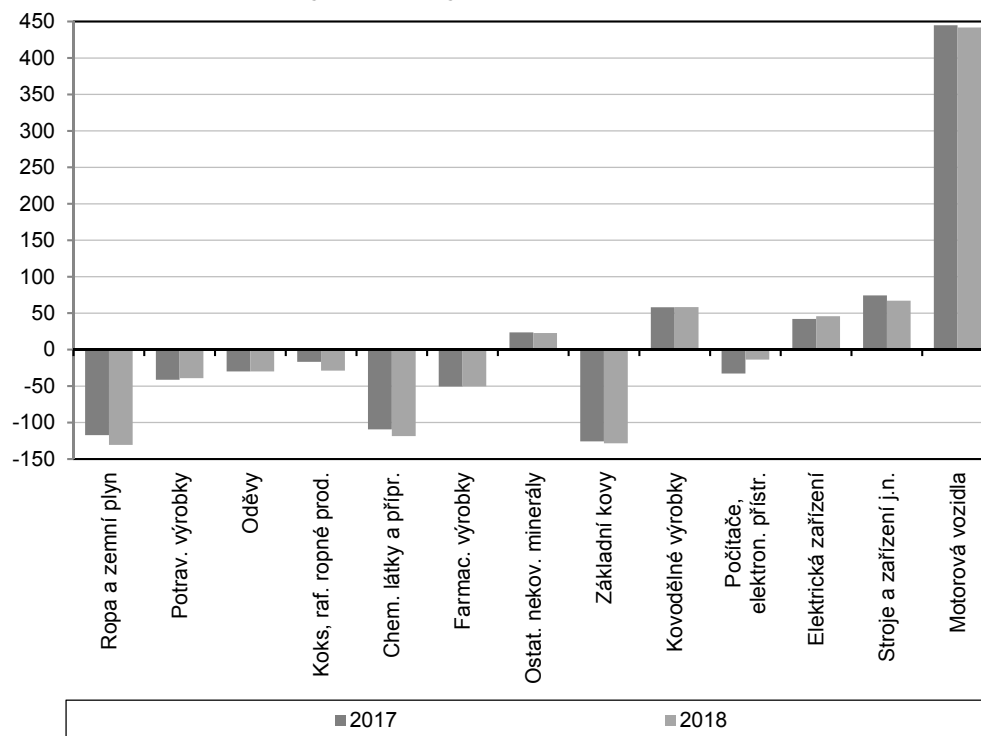
Celkové saldo toků prvotních důchodů mezi rezidenty a nerezidenty v roce 2017 činilo -270,8 mld. korun. Oproti roku 2017 se deficit zmínil o 39,9 mld. Největším zdrojem deficitu se stalo záporné saldo důchodů z vlastnictví (-325,2 mld. korun). Tato bilance se meziročně zlepšila o 46,5 mld. Zisky z přímých investic zahraničních vlastníků loni dosáhly 414,6 mld. korun, což představovalo 7,8 % HDP a meziroční pokles o 37,8 mld. Z toho 293,9 mld. korun odešlo do zahraničí ve formě dividend a 120,6 mld. bylo reinvestováno. V porovnání s předchozím rokem se objem vyplacených prostředků zvýšil o 18,0 mld., a to na úkor reinvestic, kde propadl činil

55,8 mld. korun. Zisky rezidentů z přímých zahraničních investic loni dosáhly 65,0 mld. korun a reinvestováno bylo 49,7 mld. Jen mírně (o 2,1 mld. korun na 66,5 mld.) se zvýšil objem prostředků, které ve formě náhrad zaměstnancům plynuly ve směru od nerezidentů² k rezidentům v roce 2018. Naopak nerezidenti si připsali ve formě náhrad 36,0 mld. korun (+9,3 mld.). Výsledné saldo dosáhlo 30,5 mld. korun a meziročně se snížilo o 7,2 mld.

Objem investičních dotací ze zahraničí se výrazně navýšil.

Prostřednictvím ostatních transferů (daně, sociální příspěvky a dávky a ostatní běžné transfery) si nerezidenti připsali 131,4 mld. korun, v opačném směru to bylo 76,2 mld. Výsledné saldo tak působilo ve směru deficitu běžných transakcí rezidentů s nerezidenty. Díky výraznému přebytku bilance obchodu se zbožím a službami zůstalo výsledné saldo běžných transakcí kladné a dosáhlo 3,9 mld. korun. Rovněž bilance kapitálových transferů byla pozitivní a činila 60,8 mld. korun. Ze zahraničí totiž přiteklo (především ve formě zvýšeného objemu investičních dotací) 63,7 mld. korun. I díky zvýšenému příjmu kapitálových transferů se čisté výpůjčky (součet salda běžných a kapitálových transferů očištěného o čisté pořízení nefinančních aktiv) zvýšily o 13,3 mld. korun a dosáhly 54,9 mld.

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu* ve statistice zahraničního obchodu (kumulace celého roku, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ
*v národním pojetí

² Nerezidenti představují seskupení jednotek bez ohledu na charakteristiku jejich funkcí a zdrojů. Jsou to např. zastupitelské úřady cizích států nebo mezinárodní organizace, které byly založeny a fungují na základě mezinárodních dohod nebo oddělené části mateřských společností (např. pobočky výrobních podniků, bank a pojišťovacích společností).

